

Asia: VN/2801/2026

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Laki jätelain muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

15 §. Jätteiden lajittelu- ja erilliskeräysvelvollisuus

-

15 c §. Kielto kerätä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä energijätteenä

-

21 a §. Kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus

-

21 b §. Jätehuoltopalveluiden laatuvaatimukset ja palveluita tarjoavan neuvontavelvollisuus

-

22 §. Valtion viranomaiset

-

57 §. Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuus

-

93 §. Jäteneuvonta ja -tiedotus

-

100 §. Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

-

121 §. Velvollisuus laatia siirtoasiakirja

122 §. Tiedonsaantioikeus

124 §. Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat

Esitetty muutos tuo kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle merkittävän uuden tehtävän. Helsingin alueella hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoimijoita erittäin paljon eikä viranomaisella ole resursseja tarkastaa hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoimijoiden jätteiden erilliskeräyksen toimivuutta edes projektiluonteisesti, puhumattakaan toimijoiden säännöllisestä valvonnasta.

Vuonna 2023 Helsingin alueella oli kaikkiaan 78 500 yritysten, voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen ja yksityisten elinkeinonharjoittajan toimipaikkaa ja lisäksi 1 865 julkisyhteisön toimipaikkaa. Varovaisenkin arvion perusteella säännöllisen valvonnan kohteiden määrä lisääntyisi nykyisestä tuhansilla valvontakohteilla.

Lähes koko Helsingin alueella on yleiskaava, poikkeuksena Östersundomin alue, josta vain osa on asemakaavoitettua, eli jätteiden erilliskeräysvelvollisuus koskee melkein kaikkia Helsingin alueen hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoimijoiden toimipisteitä.

Helsingin ympäristönsuojeluviranomaisella on jätelain 124 §:n mukainen valvontasuunnitelma vaarallisia jätteitä tuottavien toimijoiden valvontaan. Suunnitelma on osa Helsingin ympäristönsuojeluviranomaisen ympäristönsuojelulain 168 §:n perusteella laadittua valvontaohjelmaa.

Vuonna 2026 Helsingissä on tarkoitus tehdä jätelain mukaisia säännöllisen valvonnan tarkastuksia 13 kappaletta jätelain 100 §:n mukaisesti rekisteröityyn jätteen kerääjän toimipisteeseen. Lisäksi vaarallista jätettä tuottavia toimijoita on tarkoitus valvoa valvontaprojektissa, jossa kartoitetaan itähelsinkiläisen teollisuusalueen toimijat ja tarkastetaan kaikkien alueen noin 15 toimijan jätehuolto.

Muuta jätelain mukaista valvontaa, esimerkiksi jätehuollon järjestämisen puutteita, valvotaan pääsääntöisesti haittailmoitusten perusteella.

Ehdotettujen muutosten vaikutukset Helsingin ympäristönsuojeluviranomaiseen

Lakimuutoksen vaikutuksen arvioinnissa todetaan, että esitetty säännöllisen valvonnan laajentaminen ei vaikuttaisi olennaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatehtävien määrään. Arvio on virheellinen. Arvion taustalla on virheellinen käsitys siitä, missä määrin kunnan ympäristönsuojeluviranomaista työllistää sen vastuulla oleva yleinen valvonta.

Helsingin ympäristönsuojeluviranomainen valvoo tällä hetkellä hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoimijoiden jätehuoltoa vain haittailmoitusten perusteella. Helsingin ympäristövalvonnassa käsiteltiin 132 jätteisiin liittyvää haittailmoitusta vuonna 2025. Haittailmoituksista noin 30 liittyi hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoimijoiden jätteisiin, tyypillisesti joko rakennus- ja purkujätteiden tai vaarallisten jätteiden dumpppaukseen tai roskaantumiseen. Vain yksi haittailmoitus liittyi ravintolan jätteiden erilliskeräyksen puutteisiin.

Ehdotetut muutokset 124 §:n aiheuttaisivat merkittäviä vaikutuksia Helsingin ympäristönsuojeluviranomaisen toimintaan. Tuhansien uusien säännöllisesti valvottavien kohteiden

suunnitelmallinen valvonta lisäisi työmäärää merkittävästi. Säännöllisen valvonnan toteuttaminen hallinto-, palvelu-, ja elinkeinotoimijoiden jätehuollon valvomiseksi ei ole mahdollista nykyisillä valvontaresursseilla.

Ympäristönsuojeluviranomainen valvoo myös muiden lakien kuin jätelain toteutumista, joten olisi hyvin vaikea perustella sitä, että ympäristönsuojeluviranomainen riskiperustaisesti kohdistaisi voimavaransa hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoimijoiden jätteiden erilliskeräyksen valvontaan, ja vähentäisi vastaavasti muuta ympäristövalvontaa.

Mikäli ympäristönsuojeluviranomaiselle asetetaan näin merkittävä uusi valvontavelvollisuus, tulee valtion korvata kunnille täysimääräisesti säädettyjen uusien tehtävien kustannukset.

Muita huomioita 124 §:stä

Jätteiden erilliskeräyksen valvonnan vaikuttavuutta lisäisi hallinnollinen virhemaksu, jota ympäristönsuojeluviranomainen voisi käyttää tilanteissa, jossa toimijan jätehuollossa on puutteita, joita ei kehotuksesta huolimatta korjata. Hallintopakkoprosessit kestävät kauan, eikä niiden käyttäminen mahdollisesti suureen tapausmäärään ole mielekästä.

Jätelain 124 §:ssä lisähaasteena on se, ettei kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella ole tietoa kaikista kunnan alueella säännöllisesti valvottavista kohteista. Tämä vaikeuttaa jo nykyisin säännöllisesti valvottavia vaarallista jätettä tuottavien toimijoiden valvontaa, koska valvonnan kohteilla ei ole velvollisuutta ilmoittautua tai rekisteröityä valvottavaksi. Viranomaisen on myös vaikea priorisoida valvontakohteita, kun ei edes tiedä, keitä valvonnan piiriin pitäisi kuulua. Säännöllisen valvonnan tehokkuuden varmistamiseksi olisi näille toiminnoille tarpeen asettaa myös rekisteröintivelvollisuus.

Voimaantulosäännös

-

Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

6 §. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

-

Muuta huomioitavaa

Mahdolliset muut huomiot hallituksen esitysluonnokseen

-

